

**BREZI
POVEZAVE
TEŽKO VKÜP
DELAMO
STR. 6**

**SPREJEM
NOVIH
DIJAKOV NA
GIMNAZIJI
STR. 7**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 10. novembra 2005 ☼ Leto XV, št. 32, cena: 50 Ft

Monošter, 4. november

RAZSTAVA – DUHOVNI AZIL ZA GLEDALCE

Z besedami, ki so zapisane v naslovu, je likovni kritik *Milan Pirker* ocenil razstavo del 4. mednarodne likovne kolonije v Monoštru. Pri tem je poudaril: »Evropa brez meja je na teh prostorih nastala in eksistirala že mnogo prej kot sta se Madžarska in Slovenija vključili v Evropsko unijo. Sedaj, ko se je to zgodilo tudi formalno, se pravilnost in, če hočete, vizionarstvo organizatorjev te in podobnih prireditev potrjuje in dobiva potrditev tudi v širšem kontekstu. Povezanost in prepletenost narodov, ljudi, njihovih ekonomskih in duhovnih potreb in interesov je bila značilna za panonski bazen že stoletja. Zanimivo pa je, da sta kultura in umetnost to resnično povezanost začutili pred politiko in jo v ustreznih oblikah, kot je tudi mednarodna likovna kolonija v Monoštru, institucionalizirali.«

Na letošnji koloniji je ustvarjalo devet umetnikov iz Slovenije, Avstrije, Italije in Madžarske. Pod čopiči so nastale nove podobe pokrajine, nastali so zapisi duhovnega stanja in idej, in sicer kot adekvatni zapisi časa in prostora. Tržačanka *Jasna Merkü* nas je prevzela z nežnimi barvami in motivi, njena kolegica *Katarina Kalc* pa je v Monošter prinesla ščepec mediterana, poigravala se je z vodo (valovi) in svetlobo. Makedonskega slikarja (živi v Sloveniji) *Goca Kalajdziskga* prepoznamo po njemu značilni izraziti barvitosti. Prostran-

Ustvarjalci kolonije (z leve): *Katerina Kalc*, *Endre Göntér*, *György Csuta*, *Goce Kalajdziski*, *János Simon*, *Ferenc Király* in *Kata Karácsony*

(Foto: *Csaba Tóth*)

stvo step in ravníc najdemo na slikah Prekmurca *Endreja Göntérja*, ki je prej temne in velikokrat črne barve zamenjal za žarče, rjavo-rdeče. Slikar *János Simon* je nanesel na ploskev slike zemeljske barve. Končna podoba deluja kot neoimpresionistična slika. Akрили na papirju *Györgya Csute* spominjajo na skrivnostne formule, liki na slikah *Andrása Gyórfija* nosijo slikarjeve poteze samoironičnega gledanja samega sebe. *Rudi Benetik* iz Avstrije je iz fragmentov sestavil kolaž novega slikarskega sveta. Akademski kipar *Ferenc Király* je izbral les. Kip z naslovom „Dotik“ nosi polno čutnosti in erotike. Razstavljen je tudi slika mlade monoštrske gimnazijke *Kate Karácsony*, ki se od začetka udeležuje kolonij, da bi dobila čimveč izkušenj.

Kot je na otvoritvi podaril *Ferenc Gerič*, glavni organizator kolonije in ravnatelj Galerije-muzeja v Lendavi, so umetniki imeli na koloniji odlične pogoje za ustvarjanje. Zanje so poskrbeli Slovenska zveza in osebje Kulturnega in informativnega centra s finančno pomočjo slovenskega kulturnega ministrstva ter mestne občine Monošter. Razstavo je odprl *Andrej Gerenčer*, veleposlanik Republike Slovenije v Budimpešti.

Pa še to. Na otvoritvi katerekoli prejšnje likovne razstave v Monoštru še nikoli ni bilo tako veliko ljudi, kot je bilo na otvoritvi del 4. mednarodne likovne kolonije.

M. Sukič

SLOVENŠČINA V PORABJU NI TUJI JEZIK! AMEN.

(Še zadnji poskus poduka Suzani Guoth)

Tokrat bom poskušala biti kratka in jasna, kajti gospa Guoth, ki bi srčno želela pomagati pri prenovi porabskega šolstva, nekam težko razume slovenščino v mojih »pojasnilih« (in še kje). Njen napadalen članek me je skoraj nasmejaj, je pa v njem še marsikaj, iz česar sklepam, da se omenjena gospa ne zna strokovno braniti. Ja, jaz o solati, ona o krompirju. In tako v nedogled. Sicer pa jaz nikogar ne napadam, želim le poučiti nepoučene, da ne bodo trošili energije v prazno. Torej, na kratko:

• Jasno je, da se ne ukvarjate z mojimi strokovnimi pripombami, saj vse do pike in vejice držijo, in nimate argumentov proti. Zato pa na-

tresete kup stvari, ki jih jaz nikjer in nikdar nisem zapisala. Pomilovanja vredno.

• Moja pojasnila se nanašajo le na vaše članke v zvezi z dvojezičnim poukom, kar sem jasno zapisala. Vaši diplomi nimata s poučevanjem slovenščine kot narodnostne materinščine v porabskih šolah prav nobene zveze! Nihče ju noče revidirati in v omenjenem kontekstu nikogar ne zanimata!!!

Sicer pa že stara ljudska modrost pravi, da je »lastna hvala, cena mala«. Absolutno niste kompetentna oseba (če se izrazim v vašem besednjaku) za dajanje nasvetov na področju pouka narodnostne materinščine, saj

ste poučevali DVA TUJA JEZIKA. SLOVENŠČINA V PORABJU PA NI TUJI JEZIK, IN DOKLER SE BODO PORABSKI SLOVENCİ ČUTILI SLOVENCE, TO NE BO!!! Kljub vašim odkritim prizadevanjem, da bi to postala. Če vi še vedno ne dojamete velikanske razlike med poukom tuje jezika in narodnostne materinščine, je res bolje, da ne delate zmede ali pa vsaj preberite kakšen sociolingvistični priročnik in si malo razjasnite uvodne pojme oziroma vam le Bog lahko pomaga.

• Na vaše insinuacije v zvezi z mojimi kompetencami na Madžarskem moram prav tako ostro odgovoriti: za to, s čimer se strokovno

ukvarjam, me je imenovalo, v skladu z meddržavnim sporazumom in soglasjem madžarske strani, slovensko šolsko ministrstvo. Torej? S kakšno in čigavo pravico pa se vi vmešavate v stvari, za katere vas nihče ni pooblastil? Ali vas je?

• Manipuliranje z nekimi ugotovitvami v moji knjigi je prav tako demagogija; knjiga je izšla pred desetimi leti; v njej so eseji, ki so nastali v času, ko sem prišla v Porabje, popisujejo torej »najdeno katastrofalno stanje«. In ker se hvalite, da ste slovenščino porabske učitelje na visoki šoli poučevali tudi vi, ste mi zdaj pojasnili del ozadja.

• Le od kod ste vzeli idejo, da me moje delo ne veseli???

To so smešne in primitivne ugotovitve, ob katerih se kar sami pogledite v ogledalo. Prav tako sem tolerantna do vsakega, ki je toleranten do mene, in to prav vsi, ki me poznajo, dobro vedo.

In za konec: kot prava slovenska patriotka vas svarim in rotim: ne delajte Slovincem in slovenščini v Porabju škode, če jim že koristi ne morete! Slovenščina v Porabju ni in ne bo tuji jezik! Amen.

Le še prijazno povabilo vsem bralcem Porabja: o tej vroči temi – slovenščini v Porabju namreč – naj še kdo kaj napiše, saj, vsaj upam, to ni problem le dveh ljudi.

Valerija Perger

Ka je – ka vse je – kultura

Nej ka bi si mislili, ka samge ta, štera vam raztomači, ka je kultura. Dobro vejmo, ka vsi nosimo v sebi kulturo, eden človek se na tau, drugi pa na kaj drugo bole razmej. Pa itak. Največkrat, gda čujemo rečj kultura, te mislimo na knjige, na gledališče, na petje, na ples pa na vse kaj takšega. Ne mislimo tau, da mi sami nosimo dosta takšo v sebi, ka je kultura.

Pa če tau čujemo, ka kulturen človek, te največkrat mislimo na tiste, ki so visoko šolarivani. Tak mislimo, ka povejmo doktorge ali fiškališke so avtomatično kulturni samo zatok, ka oni šaule majo. No vej pa tau bi bilau normalno. Samo ka je nej vsigdar tak. Večkrat človek mora priznati, ka je skromen, nej šaulani človek pri kakšoj stvari bole kulturen, kak od šteroga mi tau čakamo pa mislimo.

Ka je pa te kultura, bi stoj leko pito. Leko je, povejmo, s kem se človek spravlja, kak žive, kak dela, vse tau kultura. Eške je najbola intimno delo, seks tū kultura. Kultura je, kak dvejmo, kak živemo, kakše stanovanje mamō, kak svojo službo, domanjo delo opravlamō, kak zemlau obdelamo pa eške dosta-dosta vse.

Od edne fajte kulture bi rada pisala. Tau je pa, kak se oblačimo. Tūj nistarni včasina modo (divat) mislijo. No, vej pa, ki si tau leko dopusti, je vredi. Samo včasina je buma moda takša, ka bi tisti cot nej nase djala za šenki nej, nej ka bi trde gezerke plačala za nji.

Lejpo se oblačiti, ravnati, je nej samo pitanje pejnazov. Tau sam vidla v Romuniji, gda sam pred nistarnimi lejtami tam ojdla. Gde smo bili, je spoj srmačka pokrajina, depa lejpa. Lūd-

je so prijazni, čütiti je od njij nikšo velko poštenje do drugoga. Pa tau so nej samo reči. Gda smo v edno ves prišli, smo si steli edno hirešnjo cerkev pogledniti, depa malo smo mogli čakati, ka se je meša ranč te na konec približavala. Pa te so se vrata oprla, orgle so eške lepau špilale, lūdje so pa šli vō iz cerkve. Pa te sam nika takšoga lejpoga doživela, vidla, ka je po mojem srčna kultura. Kak so vōprišli na vrata, eden drugomi so rokau dali. Tak ženske kak moški. Pozdravljali so se. Pa kakoli je tam ja velko s mastvo, lūdje so pošteno bili gor naravnjeni. Nej so meli gvant iz angleškoga štaufa, liki iz skromnoga, depa čistoga, vōspeglanoga. Tak mislim, s tejm so dali poštenje cerkvi pa eden drugomi. Tau je kultura.

Kak pa pri nas stojimo na taum tali?

Večkrat – na žalost – so nas doj gledali, doj gledajo. Pa te leko batrivno vōpovejmo, ka smo porabski lūdje ranč tak kulturni – če nej bola – kak stokoli, steri nas kaulak vzmajo. Kak se pa oblačimo? Moram povedati, ka kulturno pa lepau. Eške se spominam na tiste cajte, gda je gvantanje buma velko delo bilau. Naši lūdje so gvant šparali, so ga zaplašali, tak ka je zaplada na zapladi bila. Doma delati je dobro bilau vse. Liki svetašnji gvant je svetašnji gvant bio. Lūdje, če so se ženili, so si tisto obleko žmetno spravili, zatok so go pa eden cejli žitek šparali, pa so go samo na velke svetke – božič, vūzem – nase djali. Tau gnesden mladina več ranč ne vōrva.

Gnes se buma naši lūdje spoj lepau ravnajo. Depa nika so si iz generacije v generacijo zamerkali. Tau

je pa ka »petek ne zmejšajo vküp s svetkom«. Veselje je videti, kak se lepau naravnajo, gda k meši dejo. Tak ženske kak moški, kak deca. Pa te če kamakoli dejo, povejmo naši upokojenci na naše prireditve, na naša srečanja, se človek veseli, kelko lepau gor naravnjeni lūdi vidi. Dobro pa vejmo, ka je tak, ka se etakšoga ipa eden človek dvakrat leko veseli. Človek se veseli, ka ma lejpo obleko, pa te nikak vōgleda. Drgauč se človek veseli, ka je drugomi človeki s tejm poštenje dau. Ali je povejmo cerkvi, kakšoj prireditvi poštenje dau, ka je nej z blatnimi črevlami, z moždjenim gvantom se tam nut postavō. No vidite, tau je tū kultura. Pa ranč nej tak nazaj valaun. Tau se zvūna vidi pa te človeki dūšo obogati.

Irena Barber

Izšel je zbornik

PREKMURSKA NAREČNA SLOVSTVENA USTVARJALNOST

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija je izdala zbornik z mednarodnega znanstvenega srečanja Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost. Zbornik prinaša razprave z mednarodnega znanstvenega

Dialektizmi v Starešinstvu in zvačinstvu Štefana Sijarta; dr. Jožef Smej Jezik knjige molitvene 1783 Mikloša Küzmiča v primerjavi z jezikom rokopisa Iascke; dr. Robert Hajsan Jezikovne interference med

skupin pri ohranjanju porabskega narečja; dr. Andreja Haberl-Zemljič Regionalna zavest v Radgonskem kotu pred ozadjem globalizacije; Marija Bajzek-Lukács Prekmurščina v slovarjih; dr. Franc Novak O Slovarju stare knjižne prekmurščine avtorja Vilka Novaka.

V zaključnem delu so objavljena izhodišča za mednarodni simpozij Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost, ki jih je napisal pokojni akademik, dr. Jože Pogačnik; Franc Kuzmič je pripravil tekst Študijska pot Po sledeh kulturne dediščine; Franci Just in dr. Marija Stanonik pa poročila o I. in II. skupini: Jezik in Slovstvo ter III. skupini Narodopisje in družbeno okolje.

Zbornik je prvi večji projekt, temeljno delo, ki na enem mestu prinaša kar 30 razprav s področja prekmurskega nadnarečnega jezika, prekmurskega nadnarečnega slovstva, prekmurske slovstvene folklore, slovarskih prekmurskih del, prikaz uporabe narečnega jezika v medijih, ter bibliografijo prekmurskih in porabskih tiskov v novjšem obdobju demokratičnih sprememb v Sloveniji.

»Knjiga preko prispevkov, objavljenih v njej, nakazuje, v katere smeri raziskovati prekmursko narečno slovstvo in skupaj z njim tudi prekmursko narečje. Potrebne so kritične obdelave tek-

stov tega slovstva, potrebno je spodbuditi raziskave v tujih arhivih in med prekmurskimi izseljenci; raziskovati dela ne le starejših piscev, temveč tudi sodobnih prekmurskih in porabskih

knjige za duhovni in narodni dvig te, takrat tako osamelo živeče veje slovenskega naroda, »pa tudi vsem nam mlajšim, nekakšen zgled, ki v demokratični Sloveniji ter Porabju na Madžarskem in

Zbornik *Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost* so na novinarski konferenci predstavili akademik dr. Anton Vratuša, glavni urednik Jože Vugrinec, urednik tematske skupine Slovstvo Franci Just in tehnični urednik Franc Mesarič
foto: eR

srečanja, ki je potekalo 14. in 15. junija 2003 v Murski Soboti. Glavni urednik Jože Vugrinec, tehnični urednik Franc Mesarič, obseg 437 strani.

Uvodni razpravi sta pripravila dr. Jernej Zupančič: Geopolitične in kulturnozgodovinske razsežnosti ozemlja med Muro in Rabo. Prekmursko narečje, regionalna zavest in narodna pripadnost; in akademik, dr. Anton Vratuša: Živeti z mejo. Uvodne besede v tematske sklope: dr. Zinka Zorko Jezik; Franci Just Slovstvo in dr. Marija Stanonik Narodopisje in družbeno okolje.

Nekaj avtorjev in njihovih razprav iz poglavja Prekmurski jezik: dr. Zinka Zorko Prekmursko narečje med Muro in Rabo na vseh jezikovnih ravneh primerjalno z današnjim nadnarečnim knjižnim jezikom; dr. Marko Jesenšek Zgodovinska dinamika prekmurskega jezika; dr. Martina Orožen Cerkevna pesem kot načrtno oblikovana leposlovna zvrst knjižne prekmurščine; dr. Mihaela Koletnik

narodi in narodnostmi v panonskem prostoru.

Poglavje Prekmursko narečno slovstvo: Franci Just Verzne, kitične in pesemske oblike prekmurskega na rečnega slovstva; dr. Franc Zadavec Narečno v prozi Miška Kranjca; Francka Premk Drago Kuhar, prekmurski pesnik in njegova vizija slovenske reformacijske ustvarjalnosti; dr. Mihael Kuzmič Poezija prekmurskih sezoncev po Evropi med I. in 2. svetovno vojno; dr. István Lukács Martjanska pesmarica – vir za identifikacijo Andrije Knezajica; Franc Kuzmič Prekmurski in porabski narečni tiski v obdobju samostojne Slovenije. Poglavje Narodopisje in družbeno okolje: Marija Kozar – Mukič Porabske pesmi v Štrekljevi zbirki; dr. Andrej Hozjan Historično o novoodkritem prekmurskem zapisu iz 1680 in o natisnjem nekrologu za Rožo Rebeko, grofico Nádasdy, iz leta 1717; Marijana Sukič Vloga slovenskih medijev (časopis Porabje, Radio Monošter) ter kulturnih

avtorjev, ki pišejo v narečju, ter nadaljevati raziskovanje literarnih in jezikovnih stikov prekmurskega prostora z vsemi literarno kulturnimi prostori, s katerimi je bila ta naša ustvarjalnost tako ali drugače povezana. Delo torej še zdaleč ni zaključeno in ga bo potrebno nadaljevati,« ocenjuje urednik zbornika Jože Vugrinec.

Zbornik Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost je neke vrste spomenik vsem, ki so v času, ko je bilo Prekmurje odrezano od Slovenije, pisali v starinskem narečju slovenske

v Radgonskem kotu v Avstriji še govorimo svoj slovenski jezik, nekateri pa celo še pišejo v svojem narečju. Knjiga je neke vrste spomenik obeima Küzmičema (Štefan in Mikloš), Kardošu, Košiču, Ivanociju, Kleklu, Kranču, Dragu Kuharju in mnogim drugim, tudi mlajšim, še živečim besednim ustvarjalcem,« pouadrija Jože Vugrinec. Zbornik je izšel v nakladi 800 izvodov in zaključuje prvi, uvodni del razprav o prekmurski narečni slovstveni ustvarjalnosti.

eR

OD SLOVENIJE...

Drnovšek poslal novo pismo s predlogi glede Kosova

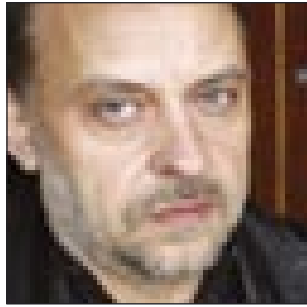
Slovenski predsednik Janez Drnovšek je na mednarodno skupnost naslovil novo pismo s predlogi glede urejanja prihodnjega statusa Kosova. V njem piše, da je bistven element politične rešitve tega vprašanja položaj srbske manjšine na Kosovu, ki ji bo treba zagotoviti varnost in ustrezno stopnjo avtonomije. Poleg tega vidi Drnovšek ključ za rešitev v opredelitvi eksteritorialnega statusa za največje kulturne, verske in zgodovinske spomenike na Kosovu. Pismo je Drnovšek poslal patriarhu srbske pravoslavne cerkve Pavlu, generalnem u sekretarju ZN Kofiju Annanu, predsednikom držav članic kontaktne skupine za Kosovo (Francije, Italije, Nemčije, Rusije, Velike Britanije in Združenih držav Amerike) in visokemu predstavniku za skupno zunanjo in varnostno politiko EU Javierju Solani.

Dan reformacije

31. oktobra se v Sloveniji obeležuje kot dan reformacije. V Sloveniji je ta dan državni praznik od leta 1992. Reformacija je Slovincem prinesla prvo knjigo in s tem knjižni jezik, poleg tega pa tudi prvo omembo pojma Slovenec. Kulturniki naši reformaciji težko pripisujemo kaj drugega kot pozitivne lastnosti, je na državni počastitvi dneva reformacije poudaril slavnostni govornik, minister za kulturo Vasko Simoniti.

Številne komemoracije in maše po Sloveniji

Ob 1. novembru, dnevu spomina na mrtve, so po vsej Sloveniji in zamejstvu potekle spominske slovesnosti. V katoliški cerkvi je ta dan praznik vseh svetih, zato so se vrstile maše in molitve na pokopališčih. Ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran je imel molitev ob spomeniku padlim v vojni za Slovenijo na ljubljanskih Žalah, zatem pa maševal v tamkajšnji cerkvi. Mašo na pokopališču v Kopru je imel koprski škof Metod Pirih, mariborski škof Franc Kramberger pa je imel mašo v župniji Maribor-Pobrežje.

Feri Lainšček

TOUVAJ

Pojbič je mislo, ka v njegvoj vesi nega nikoga, ka bi nej gda kaj vkradno. Mama je na njivaj kradnola krunče pa repo, oče je kradno bicikline pa držence, sestre so po štrikaj kradnole gvant, bratje pa vse, kaj jim je prišlo v rokē. Sousedge so kradnoli staro železo, soused Brajko pa avtone. Glij njegvo imetje je pokazalo, ka je bijo tisti, šteri je največ kradno, najbolje bogati tō.

Pojbič je znau, ka de gnouk mogo on tō začnoti kradnoti. Rejsan ka ga je nišče o toum nej podučo, pa je terjō tō nej, naj tou napravi. Kraja je bila neka takšoga, o šteroj se v vesi nej gučalo. Bilou je v toum neka tajnovitoga, muk je nej bijo potrejen zatou, ka bi bilou tou neka sramotnoga, niti nej zatou, ka bi bilou kaznivo, liki zatou, ka nej bi zvedeli tisti, šteri so touvaje gonili. Tou pa so bili policaji.

Pomalek je pojbič tō gor prišo, ka je bilou največ takšoga, ka bi se splačalo vkradnoti, v bouti. Ta sta z materdjev šla gnouk na mejsec, gda je poštaš prineso pejneze. Kūpila sta sou, cuker pa oli, na vsejm drugom pa sta si samo napasla oči. Mama ma je znala povedati, ka se skriva v enij glažekaj pa kaštūlaj, no samo bilou je tam ešče več takšoga, o šterom je nej mejla pojma. Te je ponavadi zabrundivala, ka je tam nutra neka takšoga, ka srmacke ne nūcajo. Pojbič joj je vōrvo, samo vleklo ga je pa li. Želo si je, ka bi se ma gnouk razkrilo tou, ka je nej za siromake. Zatou se je tō odloučo, ka de gnouk, gda de začno kradnoti, vzeu neka takšoga.

Dugo se je pripravlo pa si je furt, gda sta šla v bouto, vōpogledno kakšo stalažo s takšim tajnovitim blagom. Tou, ka je bilou tam, ma je bilou bole sladko od čokoladija pa dosti boukše od špilaraja. Zatou je tūdik znau, ka se čas, gda de zadosti batriven, vse bole približavle. Čūto je, da de segno po nečim takšim, za koj se splača razkejtrati. Gvūšno tūdik zavolo toga se ma je zgoudilo samo od sebe pa naleki. Okrougla škatūlica ma je sama šla za rokav, tisti trenutki, gda sta šla z materdjev v vrsti mimo tūčne blagajničarke, pa so ga rejsan opijanili. Bila je tou velka zmaga, kumaj se je premago, ka je nej kavūlo od sreče, gda sta prišla vō z boute.

»Mazalo za cipele,« ma je pravo brat, gda ma je pokazo, ka ma.

»Tou tūj leko odaš samo Brajkoni, on si edini s tejm maže cipele.«

»Te pa si je že rajši sam namažem,« je odgovoro pojbič. Fajn se ma je vidlo, ka de meo tak zbiksane cipele kak Brajko.

»Ti si samo namaži,« je pravo brat. »Samo, če pridejo policaji, pa do iskali tistoga, šteri je vkradno biks za cipele, te znaš, ka nedo meli težkoga dela.«

Pojbič je vtihno pa si potisno kaštūlico nazaj v rokav. Melo ga je, ka bi go lūčo v krplive za ižo. No, te si je vseeno premislo, pa jo je skrijo na padlaši. Bila je njegvo velko blago, pa velka tajnost, štero je odo na skrivma šlatat pa prdišat. Mazalo v njej se je v tistom časi, dokejč je gore prišo, ka je nej več nevarna, pa ka si leko namaže cipele, že posišilo. Gnesden je pojbič moški, šteri se té svoje težave rad spoumni. Té dneve mi je pokazo okrouglo škatūlico s posušenim biksom za cipele, štero ma pospravleno v ladlini s svojimi dokumenti, pa mi je fejst na maudri pravo, ka je zvūn toga nej v žitki nikdar nika vkradno.

Milivoj M. Roš: Kako sem videl svet izpod mize/Kak san vido svejt spod stola

Drobna knjižica pokaže nov avtorski pogled Milivoja M. Roša. Postavil se je v perspektivo otroškega opazovalca, razmišljajočega fantiča, ki svet odraslih opazuje, premlava in premerja spod mize, v zavetju lastne domišljije in domiselnosti pa si oblikuje neka nova spoznanja.

Poudariti je treba, da Roš ponuja izvirno pripovedovalsko skušnjo s takšno avtorsko pozicijo, ki sicer ni nova sama po sebi. Namreč - fantič spod mize je polnokrven, pravi otrok s svojim spoznavnim repertoarjem, otroško iskrenimi reakcijami in sposobnostmi. Se pravi, da Rošev prvoosebni pripovedovalec ni nekakšen „pomanišani“ odrasel, ki bi v infantilni obliki ponujal vedomodrosti odraslega ter jih kot pedagoški bumerang vračal mlademu bralcu. Izpostaviti velja tudi Rošev humor, zabavne monologe fantiča ter njegove dialoge z odraslimi, pri katerih išče odgovore ali preverja tisto, kar je opazil, slišal in videl med tem, ko se je igral pod mizo. Recimo, kako to, da so možakarji po dobri družbi in nazdravljanju z vi-

nom naslednji dan „betežni“, ali pa - kako lahko človeku, ki je sicer fizično majhen, rečejo, da je največji daleč naokoli. In da je za mnoge nekaj narobe, če kdo gleda na svet drugače kot večina drugih ljudi.

Seveda je marsikateri problem ali pojav za odrasle nekaj samoumevnega, toda Rošev avtorski poseg nam znano vsakdanjost zaokroži na novo, zato je knjiga polna takih pristrčnih spraševanj in ugotovitev.

Milivoj Roš je knjigo enaindvajsetih črtic zasnoval predvsem za mlade, izšla pa je „dvojezično“, v knjižni slovenščini ter govornici porabskih (in prekmurskih) Slovencev. Temelj knjige so Roševe objave v listu Porabje, časopisu Slovencev na Madžarskem. Posebna dragocenost je dodana zgoščanka z zvočnimi posnetki črtic, tako da nam živijo tudi v govorni podobi. Robert Titan Felix v spremni besedi opozarja, med drugim, da je knjižica del obsežnejše založniške dejavnosti za Porabje, kar je, dodajmo, še ena pohvala več.

Peter Kuhar

Ocena iz literarne revije Mentor, oktober 2005

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 Mhz

Od ponedjelka do sobote

od 16. do 17. vōre,

v nedelo

od 12. do 14. vōre.

»DOČAS DE BÍLO MOJE SRCÉ, DE BÍLO ZA SLOVENSKO REJČ IN KULTURO...

...tau mi je zapisano v srcé,« pravi na porabsko rejč obrnjeno predsednik Zveze kulturnih društev v občini (járás) Litija v Sloveniji gospaud Jože Gorenc 15. oktobra, po privreditvi Srečanje slovenski pevski zborov v gledališči v Monoštri.

Jože Gorenc,
predsednik Zveze kulturnih
društev v občini Litija

»Moje korenjé je vöpognalo v taborišči (koncentrációs tábor), taum sam se naraudo. Mama mi je furt gončala, me prosila, naj v sv ojom življenji vsikdar delam na tejm, ka se slovenska rejč pa slovenska pesem ohrani, gora ostane. Vej smo pa v taborišči nej smeli gončati slovensko.« Z vesi Vače v občini Litija

smo pozdravili dva zbora, moškoga pa mejšanoga. Do tejava zbora, toga dalečnoga kraja, smo prišli prejk Jožeta Gorenca, s sterim sva se spoznala lanjsko leto na eni prireditvi v Turnišči na domačiji Kovač pa taum obečala eden drugomi, ka mo vküper delali. Etak so se letos februara na tradicionalni prireditvi „Naši dosežki“ ob dnevi slovenske kulture leko oprvim čüle porabske pesmi od gorejnjsenički ljudski pevcov v Litiji, stere vodi domanja pevka Vera Gašpar. Svetešnji pozdrav pa gunč je mejla dolgoletna članica predsedstva Zveze Erika Glanz. Drugo paut so pa pozvani bili pevci gorejnjoseničkoga pevskega zbora na piknik v Vače, gde se je prejk stau pevcov, pevk leko srečalo, vküper spejvalo, se padašivalo. Zatau smo iskali takšen program, gde vseveč naši domanj lidi leko spozna falaček njive bogate kulture v spejvanji. Predsednik Jože Gorenc nam je o kulturnom deli svoje krajine etak gounčo:

„Naša občina (járás) ma plesne, gledališke skupine, goslare pa 14 pevski zborov, tau

so moški, ženski, mejšani, mladinski pa mlašeči zbori. Zatau je fejs znana, ijrašnja o spejvanji. Zbori majo po pet koncertov na leto, ni sterni eške več. Redno smo na pridreditvaj vse krajov naše občine. V kraji Litija, gde sam doma, pa spejvam

MPZ iz Vač na 2. srečanji slovenskih pevskih
zborov v Monoštru

v zbori tü, žive samo gezero lidi pa itak ma štiri zборе. Veseli pa ponosni smo, ka je na reviji „Mariborske pesmi“ MePZ Sv. Nikolaja iz Litije leko vzeo prejk prvo mesto. Ves Vače je pa eden najstarejši kraj v našoj občini. V tau vesi je najšo vaško situlo domačin Janez Grilc 1882. leta, ka znamenöja, ka töj lidgé

živejo že od davnik. Vekši tau pevk, pevcev v Vačah ne pozna nautlin, nej so vönavčeni pevci. S tejm, ka se tej lidgé navčijo pesem na pamet, je tau vrejdo vse poštenjé. Njim je tau velki tröjd, zakoj smo njim fejs hvaležni. Za nji je tau velka motivacija,

če majo nastope, ka ji žené k tomi deli, naj majo volo oditi na vaje. Mislim, ka njim té danešnji nastop v Monoštri pá da mauč, volo za delo tadale, vej se pa pripravljajo na stauletni jubilej zborovskega spejvanja, steroga do svetili drugo leto.”

• Mam pa občutek, ka vi sami s svojo energijo, lübezniyo do slovenske pesmi, do slovenske rejči eške dosta pevcov vcuj potegnete, njim davate vse vekšo volo, naj ta stauletna tradicija tadale rasté, ka nej?

„Ge pravim tak, lidi trbej poslöjšati. Sam nikdar si nej zavolé čeden, pameten, sam nikdar ne vejš zavolé dosta. Dobro je, če se tak ponašaš, ka si furt malo zadržan pa pistiš druge lidi, ka svoje ideje, mišlenja, želja odkrito vö leko povejo. Etak tej lidgé ovak gledajo na té, drugi odnos majo do tebe. Ges pravim tak, maš dve vüji pa en gezik. Se pravi gnauk večkrat poslöjšaj, kak gončiš.”

Klara Fodor

MePZ iz Vač na 2. srečanji slovenskih pevskih
zborov v Monoštru

... DO MADŽARSKE

Tajni načrt madžarskega predsednika

Predsednik R Madžarske László Sólyom je v kratkem intervjuju za CNN odkril svoj tajni načrt, da želi vzpostaviti mrežo t. i. zelenih predsednikov. Rad bi tesnejše sodelovanje med predsedniki držav, ki čutijo posebno odgovornost za svoje okolje ter bodoče generacije. Kmalu po izvolitvi za predsednika države se je László Sólyom udeležil pohoda zelenih organizacij na goro Zengő, kjer je Nato nameraval postaviti radar za zaščito zračnega prostora. Madžarski predsednik je s svojim namenom že seznanil svojega litvanskega kolega, ki je tudi sam naravovarstvenik.

V pogovoru je predsednik izjavil, da si želi složnega, dostojnega praznovanja 50. obletnice revolucije, ki bo leta 2006.

Gyurcsány in Orbán na petem in šestem mestu

Po podatkih najnovejšega političnega barometra je na Madžarskem še zmeraj najpopularnejši politik predsednik države László Sólyom. Njemu sledijo tri ženske, predsednica parlamenta Katalin Szili, predsednica stranke Demokrati forum Ibolya Dávid in ministrica za družino, socialo in enake možnosti Kinga Göncz. Za eno točko je premier Ferenc Gyurcsány prehitel svojega največjega tekmeca, predsednika opozicijske stranke Fidesz Viktorja Orbána. Na repu lestvice najdemo tri opozicijske politike večje opozicijske stranke, Jánosa Áderja, Antala Rogána in Lászla Kövérja.

Programi, prireditve

• 13. novembra bo gornjeseniška folklorna skupina gostovala v Tótszentmártonu. V vasi, v kateri živijo Hrvati, bodo pripravili martinovanje.

• Od 15. novembra bodo porabske vrtce ponovno obiskovale vzgojiteljice iz Vrtca Murska Sobotna. Tri vzgojiteljice, ki prihajajo v Porabje vsak drugi teden, vodijo aktivnosti v slovenskem jeziku v petih vrtcih. Stroške strokovne pomoči krije Zveza Slovencev na Madžarskem.

BREZI POVEZAVE TEŽKO VKÜP DELAMO

Zdaj je že vejn pet-šest lejt, ka se je prvin čülo, ka cestna povezava baude med Gornjim Senikom pa Verico. Začnili so plane delati pa s tejm vret so se težave tó začnile. Najbola za volo zeleni organizacij pa za volo narodnoga parka. Zdaj eden čas je vse tijo bilau. Leko ka ranč nede s te pauti nikanej, sam si zmišlavo.

Če de vse po sreči, te de tü pelala paut do Verice

Dapa nej je tak, zato ka 9. novembra biu eden djilejš, kama so vsi porabski župani in drugi taši lidgé, šteri leko pomagajo, pozvani bili za volo te cestne povezave. Župana iz Gorenjega Senika *Martina Ropoša* sam pito, naj malo tapuvej, kak stoji zdaj ta cesta.

• *Kak stoji zdaj ta paut?*

»Dovoljenje smo dobili na mejnem območji, se pravi, kak je prvin tisti stari mejni pas bijo. Tau je blizu Čöpanec, tak ka s stau mejtarsko povezavo bi leko povezali tisti tau tó. Ovak bi pa dveji vesi, širše pa Örség pa Porabje, povezala ta cesta. Zdaj pa, kak delamo razvojne načrte za Gorenji Senik, se tau pogučavamo, ka bi ta cesta prejk vesi leko tavö v Austrijo pelala.«

• *Če je tau tak potrejbno, zaka te tau tak težko dé?*

»Dobro pitanje. Gnesden se tau dogaja, ka vsakši prizna, ka je tau rejsan važno, dapa gda bi finančno trbelo podpirati plan, tisto že bola žmetneje de. Drügo pa tau, ka v

taum naravno zaščitanom okolji živem o in so zeleni dostakrat bola prauti, kak bi pomagali. Če je stoj gledo pa što članke v časopisi Vas Népe, tisti tak zna, od koga je guč. Zdaj je tak, ka plane mamu. Finančno podporo čakamo eške za tau cestu pa za dva plana, za gradbenoga pa finančnoga, tistoga, v šte-

rom de notri, kelko de košto te cejli projekt.«

• *Zdaj te že leko povejmo, samo pejnazge falijo pa se leko dela cesta, nej?*

»Zato nej cejlak. Ta cesta mora biti državna cesta, zato ka tau cestu zgraditi, kasneje vredi meti pa vzdrževati, dveji občini nejmata pejnaze. Zdaj tau eške malo vse spi, tau škemo zdaj s tejm sestankom malo prebüditi. Gda se je tau začnilo, je tak bilau, ka cestno podjetje tau prevzeme, zato ka državne ceste oni majo prejk. Vidimo, ka tau zdaj vse stogi in niške neške pri tejm pomagati. Mi smo v zadnjom časi malo delali na tejm, če rejsan so nekateri zeleni v časopisi povedali, ka se nika nej zgodilo. Dosta vse se godi, samo mi vse nemo jim na naus obešavali. Zdaj, gda smo že prauto konca leta, se pripravljajo vsepovsedik drugoletni proračuni, sva si z veričkim županom tak mislila, ka zdaj bi trbelo malo dregati, če škemo, naj kleta nika baude s tauga.«

• *Sto do pri tejm vama leko pomagali?*

»Vse politike smo poiskali, zato ka etašoga reda pred volitvami radi obečavamo. Poiskali smo eške pristojno ministrstvo, državno cestno podjetje, narodni park, na-

Pismo iz Sobote

KONEC DOBER, VSE NAOUPAK

Lidge smo čüdna stvar. Nejsam povedo nika novoga, geli bar? Kak bi pa nej bili čüdni, vej smo pa zato lidge, nej? Čüdni smo zatoga volo, ka se sami sebi čüdivamo, kak smo čüdni. Najbole normalno za vsikšoga človeka je, ka je malo čüden. Če je stoj nej bar tak malo čüden, njemi pravimo:

- *Vej pa té je nej normalen!*

Istino vam gučim. Če stoj v Merki nema svojga psihiatra, svojga padara za pamet, vsi obračajo glavou za njim pa si šuktivajo:

- *Vej pa té je nej normalen! Sploj ne odi k psihiatru, k svojomi padari za pamet.*

V tejm svojom ravnaji, tisto ka je čüдно, je normalno, smo lidge najbole naprej valaun na toum svejti. Na, moram prajti, ka na našoj Zemli. Leko ka na toum svejti tam nin na kakšnoj zvezjdi gestejo eške bole čüdni, kak pa smo mi. Dapa kak vövidi, nas žmetno stoj zgrabi. Zato pa so inda gučali, ka je stvar čedna, človek pa nouri. Dapa ge neškem filozofejrati. Rad bi samo nika več od toga pravo, ka lidge vejmo vöobrniti pa vözosükati vse tisto, ka se nam ne vidi pa ka nam je nej najbole žmano.

Samo če doma poglednem, ne morem, ka bi mi nej v oči spadnila moja tašča Regina, trno čedna ženska. Una je gé najvekši majster za delati iz čüdnoga normalno, za narediti iz vcejlak naoupačnoga najbole moudro pa velko istino. Tak je bilou nej dugo nazaj tó. Pri sousesi so se trno lagvo svadili. Tak so se korili eden z drugim, ka so po lufti lejtali talejri, laboške, piskri, posance,

• *Sto do pri tejm vama leko pomagali?*

ravni park Örség-Raab-Goričko in naše poslance. Zato naj malo vsakši nekaj čütenjenje ma, ka ta cesta pomeni, nej samo za nas, šteri tü živemo, liki za drüge tó. Zato smo za te keden djilejš vküppozvali, naj vidjo, kak je važna nam

dva tevena, stouci, pejgla, glaži pa falati posteale. Vsi smo vedli, ka je od Regine najboukša padaškinja Rozina, trno moudra ženska, že palik nej njala pri meri svojga moža Ferkoja. Tak je bilou kak vsigdar, ka je Ferko prišo trno zmantrani iz slüžbe. Delo je štirinajset vör vküper. Nika drugo je nej proso pa je nika nej škeu, samo naj ga pistijo spati. Dapa Rozina, trno moudra ženska, je škela, naj njoj vküp naredi drženco, ka se je spotrla tam na špici. Bole je škeu Ferko spati, bole njemi je pod nous držala tisto prekleto drženco, kak je tou vedo na drugi den povedati soused Ferko.

- *Dapa nej me je njala pri meri! Li pa li je tadale škela, naj jo vzemem v roke. Na, pa sam jo vzeu v roke. Dapa tak včasim sam jo prejk spotro, tisto drženco. Po tistom sam se na posteli samo vkraj od nje obrno, ka mo zdaj dun leko spau pa ka si spočinem.*

Vnjoj pa je začalo vreti kak v pekli. Nakli je včesnila talejr, ka me je vse viška lüčilo. Tadale pa ste vidli pa čüli, ka se je godilo, - je zaspano zejvo sousrd Ferko.

Ge sam njemi vörvo, ka je ranč tak bilou. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je mejla vcejlak ovakšno istino na lampaj.

- *Té preprokleti pidjanec! Več kak pou dneva je piu kouli s padašami. Po tistom pride domou pa vse vküper spotere. Té je nej za drugo, kak za psihiatra!* - je fudala kouli sebe. - *Moja padaškinja Rozina pa njemi drvori pri lampaj pa pri riti.*

Prilika je palik nanesla, ka sam se zgučavo s Ferkonom. Mantralo me je, naj njemi povejm, kak si ge brodim od njega pa njegve Rozine.

- *Soused Ferko, vej se pa razpičaj, če se vsikši keden skur ne vničita s tou tvojo Rozino,* - sam njemi pravo naraji pa vcejlak tüüma, ka naj ne bi niške drugi čüi.

- *Si ti vcejlak zmejšani ali ka ti je!? Ge brezi moje Rozine ne morem živeti, ge bi nej mogo tadale živeti brezi najinoga bitja pa štükanja pa lüčanja talejrov, tevenov pa posenc es pa ta. Tou je za naja najbole normalno na toum svejti,* - se mi je čüdivo, ka gučim takše norije. - *Name moja Rozina najbole razmej, ka ge nücam v žitki, ge pa najbole vej, kak trbej z njou. Ti rejsan nika ne razmejš, müva se mava radiva pa se trno lübiva.*

Rejsan nika ne razmej. Večer so znouva skozi okno lejtali talejri pa vse drugo, ka sta vzela v roke. Rejsan krepka, glasna pa draga lübezen. Dapa moja tašča Regina, trno čedna ženska, tó nika ne razmej.

- *Boug moj, kak je Ferko znouva pijan! Té mi moja Rozino na nikoj spravi,* - si je brodila na glas in že odišla ta k sousesi, ka se gore vzeme za svojo padaškinjo Rozino, trno moudro žensko. Dapa brž je prišla nazaj.

- *Téjvadva sta vcejlak čüdniva. Pravita, ka si tak kaže ta, kak se radiva mata.*

Na, tak je s tejm pri nas pa pri naši sousesaj pa eške na dosta drugi mestaj na toum svejti.

Miki

ta cesta. Po djilejši napravi eno izjavo, štero vsakši podpiše, sto je tam bijo. V tejm de pisalo, ka bi ta cestna povezava pomenila trenutno in dolgoročno.«

K. Holec

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spítavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja. Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

TAKŠI PONDEJLEK PO NEDELI

Po nedeli pride pondejlek. Zato pa se zove, ka je pondejlek, ka je tou tisti den po nedeli. Nedela pa je zato, ka se na té den nika ne dela. Tau tó znamenüje, ka se v pondejlek že dela. Ja, dragi moj Dnevnik, na tou sam gore prišla zavolo naše tetice Marjete, ka je po dugi lejtaj prišla k nam s Švedske. Rejsan lejpi konec tedna je za nami. Dosta veseloga pa lejpoga se nam je zgodilo. Pa kelko vsega sam zvedla nouvoga od indašnji časov. Našiva ata pa mama pa tetica pravijo, ka je inda lepše bilou, kak pa je gnes. Ge ne vej, če je tou istina. Dapa če je poslušam, si dam valati, ka je tou rejsan.

Ali vse gnouk mine, dragi moj Dnevnik. Pa je tak minoula lejpa slika od naše tetice Marjete tó. Na gnešnji den se je vcejlak vómenila. Že brž po tistom, gda smo prišli iz šoule.

- Tak, mlajši! Po obedu se dete včít, po tistom pa se zgučimo, ka de sto delo, - nam je zapovedjala kak kakši generališ. - Na, pa poglednimo, ka vse ste se že navčili, - je bila pri nas eške prva, kak smo knjige gor oprli.

Spitavala nas je vsefele, mi pa smo jo samo z debelim gledali. Sestra Zana je tú pa tam kaj vejdlá povedati na njena pitanja, ge pa brat Andi pa nika. Vej je pa Zana starejša pa vekša. Dapa tou malo, ka je vejdlá Zana, je bilou za tetico Marjeto premalo.

-Ja, moji mlaj-

ši, vej pa vi nika ne vejte, vej pa vi nika ne poumnite. Ka de z vas, gda te velki. Mi smo v šouli mogli vse znati, pa smo znali tó. Zato, ka smo se včila. Ja, ja, ma njoust je nej lejpa navada, - je majütala z glavo es pa ta. - Ge sam se včila, delala, pa včila, pa delala, pa znouva včila. Zato pa sam nika napravla v žitki, - je vejn že desetič povedala, kak je una nika napravla v svojom žitki. Dun smo zgotouvi vse, ka je trbelo napraviti za šoulo. Brat Andi se je že škeu špilati s susedom Tonijom. Tetica Marjeta je brž stoupila med njiva. - Vej si pa že prevelki za špilanje. Delati trbej, nej je vsikši den svetek pa nedela. Meni je zatoga volo gratalo v žitki, pa sam nika napravla v žitki, - je znouva gratala kak kakši korat, ka se nafudavle pred drugimi. Mama pa ata sta nej na tou njeno komandejranje nika prajla. Ata je gledó teve, mama pa pila kafej s susedico. Kak če bi nej bila s toga sveta. Zato je Zana prajla, ka mama pa ata tó nika ne delata.

- Ne gledaj ato pa mamo! Njiva sta že dosta delala pa sta že davnik zgotouvila šoulo. Na, ti Zana boš šla okapat gradec, Andi de zepro posoudo od obeda, ti malička pa boš mami pa ati spucala cipele, - je na konci pokazala eške na mene. - Tak, zdaj pa delat! Žitek je nej svetek, ka te vedli. Ge tou dobro vej, ka sam si nika v žitki dun vküper sprajla. Ge vej, kak je tou na toum svejti, ka sam ga dosta vidla, - je znouva grätüvala korat.

Moj mali brat Andi ne guči dosta. Zdaj pa se je dun zglašo. Pri toum njenom zadnjom guči jo je samo pogledno. Po tistom se je doj vseu na kauč pri našom ati. Noge je dau na mali sto ranč tak kak un. Zdaj je skur kak filozof začno gučati pomalek, kak se gible megla pri našom potoki.

- Čüj, tetica Marjeta, - je naredo prvo pauzo. - Kak tou, ka si si nikak nej mogla najti moža, če pa si si tak lejpi žitek vküper spravila? Naša mama pravi, ka te je nieden nej škeu meti, ka si prej preveč modrijasta, - je preklau noge eno na drugo, naša mama pa je mejla čedale bole rdeče vüje. - Tadale je za mene nej nikšna sreča, če človek žive v ednoj sobi z malo künjo. Na, za tebe je sreča leko tou, ka je ta mala soba pa eške menjša künja na Švedskom. Dapa meni je eti doma najlepše.

Naš mali filozof je enjo gučati. Gratala je tiüča, ka se je vsikšomi vsela na rame.

- Tak, zdaj pa se dem špilati s pajdašom Tonijom. Na teveni tak ali ovak nega nika vrejdnoga.

Tak nekak se je zgotouvo delovni den naše tetice Marjete. Do večera je bila skur vcejlak tiüma. Kuman kesno po večerdji se je začnila zgučavati z mamo pa atom. Pogučavali so se, če je inda rejsan bilou lepše, kak pa je gnes. Ja, dragi moj Dnevnik, nej sam vejdlá, ka mam takšnoga brata. Leko tetica guči, ka ške. Tak, kak je gučo moj Andi, si je v njeni lejtaj nej niške vüpo. Gda je potom takšnom lepše bilou?

Sprejem novih dijakov na gimnaziji

KOTIČEK

Letos smo dijaki 10. b-razreda morali sprejeti nove dijake gimnazije, in sicer 9. b-razred, in seveda nove učitelje, ki so septembra začeli poučevati na gimnaziji. Sprejem je bil v petek, 14. oktobra. Na ta dan smo se zelo temeljito pripravljali, najprej je bilo potrebno določiti, kako se bodo učenci in učitelji oblekli. Nato smo morali izmisliti različne naloge. Odločili smo se, da bo en učitelj prostitutka, drugi mačka in tretji varnostnik v ječi. Končno smo dočakali petek in se je začel vesel dan.

Že jutraj ob osmih se je na kratko predstavil 9. b-razred. Plesali so račji ples. Izgledali so zelo smešno, saj so bile

deklice oblečene v bele žabe (kratke hlače, majice in kopalke). Na nogah so imele obute škornje. Fantje so nosili krila, halje na glavi so imeli rute, na nogah pa škornje in plavutke. V šoli imamo tradicijo, da novi dijaki hodijo po šoli in pojejo. Tako smo se sprehodili po obeh nadstropjih in obiskali vse razrede.

Potem smo vsi skupaj šli v mesto in obiskali naslednje ustanove: Osnovno šolo Istvána Széchenyija, mestno hišo, osnovno šolo Jánosa Aranya, srednjo poklicno šolo Béla III. in nato vrtec. Dijaki in otroci so zelo uživali. Nato so oblečeni učenci plesali okrog vodnjaka v središču mesta. Po dolgem sprehodu smo se vrnili v šolo, tu so še enkrat zaplesali račji ples in potem so se dijaki lahko preoblekli.

Popoldne ob štirih je bil na vrsti sprejem. Najprej se je s svojim programom predstavil 5. a-razred. Zelo lepo so igrali na glasbenih instrumentih melodije iz risank. Glasbi sta sledila dva plesa. Nato so dijaki morali narediti naloge, ki jih je določil 6. razred. Na koncu so jih sprejeli. Potem so na vrsto prišli učitelji. Mačka je plesala, varnostnik je skrbno pregledal oziroma preveril učitelja telesne vzgoje, prostitutka je osvajala gospoda ravnatelja, končno ji je uspelo. Vse je bilo zelo zabavno in smešno. Sledil je program 9. razreda. Najprej so se predstavili, potem so morali narediti nekaj smešnih in včasih predrznih nalog. Po sprejemu se je začel disko, ki je trajal do dveh ponoči.

Hajnalka Dončec in Renata Nagy
Gimnazija Monošter

KAUT

MLAŠEČI

JAVNI POZIV

Republika Slovenija,

Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu razpisuje

Javni poziv za sofinanciranje

programov in projektov Slovencev v zamejstvu v letu 2006.

Namen javnega poziva je spodbujanje dejavnosti, ki med slovenskimi rojaki, ki živijo v zamejstvu, omogočajo:

- utrjevanje in ohranjanje narodne, jezikovne ter kulturne identitete
- medsebojno povezovanje
- ohranjanje vezi z Republiko Slovenijo
- vzdrževanje struktur in dejavnosti avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah.

Namen javnega poziva je tudi vzpodbujati dejavnosti s tega področja v Republiki Sloveniji.

Na javni poziv se lahko prijavijo tako pravne (organizacije, društva ter njihove zveze itd.) kot fizične osebe (posamezniki) iz Republike Slovenije in tujine.

Poziv se prične 21.10.2005 in zaključí s porabo razpoložljivih sredstev oz. najkasneje 25.9.2006.

Posebna komisija za odpiranje bo odpirala vloge po vrstnem redu prispetja.

Posebna komisija za odpiranje bo pričela s prvim odpiranjem vlog dne 5.12.2005. Naslednja odpiranja bodo praviloma enkrat na dva meseca.

Dokumentacija javnega poziva (obrazec za pripravo vloge, pogoji in merila za dodeljevanje sredstev ter vzorec pogodbe) zainteresirani lahko dvignejo v tajništvu Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Železna cesta 14, 1000 Ljubljana, tel. 01 478 22 91 (vsak dan med 9. in 14. uro) in vseh diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v času uradnih ur.

Dokumentacija javnega poziva je na razpolago tudi na spletni strani Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu: <http://www.uszs.gov.si/>.

LEJPA VALA ZA TAU LEJPO PAUT

Vsi prauškardje (vsevtjüpar 45 vernikov) iz Slovenske vesi, Varaša, s Traušča pa z Židova se trnok lopau zahvalimo Zvezi Slovencev na Vogrskom zatau, ka ste nam vöpláčali pautno ceringo za avtobus, s sterim smo se 18. septembra brezpláčno leko pelali v Vasvár.

Posaba se zavalimo Vajdinoma (Neguša) Katina, ka je na svojo ceringo dala narediti na prauško valaun nauvo zastavo.

Mislim, ka nam je vrejdnö bilau pomagati. Prosimo Vas, drugo leto tö mislite na nas, pa nas pomagajte, če leko. Baug naj Vam staukrat plati za Vašo pomauč!

Organizatorka Micka Melcer iz Slovenske vesi

NIKA ZA SMEJ

Rdeči lampaš

Policaj je etognauk nika po ednom velkom varaši zaplejte pa na večer se je k ednoj takšoj hiši pritepo, gde je rdeči lampaš goro. Tak vejte, ka tau znamenüje. No, on zdaj cinga na vrataj, gospa, ki vodi tau kučo, vöpride pa ma etak pravi: »Gospaud policaj, stauprite nut k nam.«

Policaj skuma z glavauv, depa samo stoji pred vratami. Zdaj gospa malo čaka pa ga znauvič zove, naj stauipi nut, naj ga nede tak sram.

Policaj se pa itak ne gene. Zdaj ga gospa pita, zakoj neške k njim nut stauipiti.

Policaj pa etak pravi: »Samo eden trenutek, čakam, ka de vaš lampaš zeleno svejto, zatok ka pri rdečöm nej slobaudno prejk titi.«

Gde človeka ne poznajo

Hirešnja Lujza je etognauk na policijo prišla, tam je ednoga policaja pitala: »Gospaud policaj, ka naj napravim? Etognauk sam v ednoj kompaniji bila, tam mi je eden moški tak pravo, ka sam ge edna velka ujdla.«

Policaj zdaj etak pravi: »Gospa, ne ojdta v takšo kompanijo, gde vas poznajo.«

Že deseto

Vdardjeni Alfonz si je etognauk vövzeo eden den dopusta pa je te že od zranka mau v ogradca

kopo lüknje. Že deseto lükjno je kopo, gda je mimo njega išo saused pa ga pito, ka zlodja dela. Alfonz pa: »Samo njaj, moj pes mi je zgino pa ga škem pokopati.«

Saused pa: »Pa te zakoj telko lükenj kopaš?«

»Zakoj, zakoj! Zatok ka se mi je do tejga mau vsakša na malo pršikala.«

V kmici

Policaj je etognauk v službi biu pa večer, gda je že fejest kmica bila, je srečo ednoga človeka, šteri se je na kaulaj pelo, kaula pa je vleško eden konj. Policaj ga je stavo, pa ga pito, zakoj nejma na kaulaj posvejta.

Of pa etak: »Zakoj bi pa emo, vej je pa konj slejpi.«

I.B.

OGLAS

Zaposlimo komercialista za madžarski trg.

Informacije na tel. št.:

00-386-31-701-764

Inpro d.o.o. Novo Mesto,

Loke 14. 8351 Straža

Szlovén cég magyarországi üzletkötöt keres.

Információ a

00-386-31-701-764

telefonszámon.

Inpro d.o.o. Novo Mesto,

Loke 14. 8351 Straža

Pripovejsti iz Muzeja Murska Sobota

Jože Kološa-Kološ

Jože Kološa-Kološ se je narodiu 1920 v Soboti in mrou leta 1998 v Kopri. Biu je fotograf umetnik iz Prekmurja, pravi mojster fotografije. Če gledamo edno od dvej njegvi monografij, leko vidimo, ka je prvi študijski fotografski kejp napravo pri šestnajsti lejtaj, leta 1936. Od te dale je Kološ neprestanoma na pouti po njegovi Soboti pa po Prekmurji. Zavolo njega so nam ostale fotografije časa, ka je davnik premino, ka ga je povozila modernizacija. Dapa ne ide samo za kejpe, ka bi nam tou

Eden od kejpov Jožefa Kološe

kazali. V nji leko spoznamo majstra Kološo, ka se zgučavle s sveklino, s sencami, s karakterom lidi ali krajine in v dialogi s samim seuv, gda iške tisti pravi čas, gda de stisno na gombo aparata. Po tistom je v svojom laboratoriji zgotouvo mojstrovine, nabralo se jih je za cejlo velko sobo.

Kološ pa je s časom biu vse bole kritičen. Isko je nouve in nouve pripovejsti, je predejvo na foto paper, dokeč je nej pravo: *Tou je vredi, drugo je za smetke*. In je tak za istino napravo tö, brezi milosti.

Pri skur štirideseti lejtaj se je z ženo Piriko odselo v Koper. Njegva Sobota, ka jo je emo tak rad, njemi je bila slaba mati. V Kopri je napravo, začo delati vcejlak nouve fotografije, njegvo majstrstvo je dobilo nouve dimenzije. Kakoli, ka si je v Kopri napravo nouvi doum, je nej mogo živeti brezi svoje Sobote. Zato je normalno, ka je skur vse svoje fotografije pa eške kaj drugoga zapüsto svojimi varaši. Občina Murska Sobota je vse njegove reči dala v skrb tistim, ka se na tou razmejo. Tak je zdaj Kološova umetniška erbija v Muzeji Murska Sobota. Dapa pokojni Kološ in njegva Pirika sta se s prejd-njimi na občini pogodila, ka Kološ dobi v muzeji svojo spominsko sobo tö. Tak de njegvo velko blago leko vidlo vse več

lidi. Ali, kak vse vövidi njemi je njegva draga Sobota znouva *lagva mati*. Nika eške vö ne vidi, ka bi se kaj takšnoga

zgodilo. Čegli pozvani iz soboškoga muzeja cejli čas prosijo občino Sobota, naj spuni obečanje, so nouvi prejdnji v njej glüpi na obej vüji. Leko, ka de se najšo kakši drugi varaš, steri de vedo, ka se dela s takšnim blagom, kakšno nam je zapüsto velki majster na fotoaparati Jože Kološa-Kološ.

Na žalost je tou tö pripovejst iz soboškoga muzeja.

Miki Roš

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062

Tisk:

EUROTRADE

PRINT d.o.o.

Lendavska 1

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.